

2. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1101. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-%D0%BF>.

3. Оплати надавачам медичної допомоги за програмою медичних гарантій. Національна служба здоров'я України: е-Дані. URL: <https://nszu.gov.ua/e-data/dashboard/pmg-pay>.

4. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Національній службі здоров'я України на первинну медичну допомогу. Київ, 2021. 90 с. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/11-3_2021/Zvit_11-3_2021.pdf.

Микола Карлін

д-р екон. наук, професор

Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна

ДОСВІД КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ У ЗДІЙСНЕННІ І РЕГУЛЮВАННІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Забезпечення умов для реальної інтеграції України з Європейським Союзом вимагає вивчення досвіду країн ЄС в ефективному використанні публічних фінансів. Особливу увагу для України має вивчення досвіду країн Вишеградської групи (Польщі, Угорщини, Чехії та Словаччини) у здійсненні таких закупівель, що дозволило цим країнам суттєво підвищити їх ефективність. Слід зазначити, що система публічних закупівель країн Вишеградської групи регламентується трьома рівнями законодавчого врегулювання: міжнародним, законодавством ЄС та національним.

Усі публічні закупівлі в країнах Вишеградської групи поділяються на закупівлі вище порогових значень Євросоюзу і нижче порогових значень ЄС. Наразі пороги визначені на рівні 139 тис євро для закупівель товарів і послуг та 5350 тис євро для закупівель будівельних робіт. Нижню межу таких закупівель кожна країна визначає самостійно. Так, в Чехії вона становить 76,5 тис євро, в Польщі - 30 тис євро. В Угорщині прописано по декілька надпорогових рівнів для закупівель на національному рівні. Допорогові публічні закупівлі проводять на розсуд закупівельників, але про такі закупівлі звітують. Зокрема, в Чехії, мають обов'язково оприлюднювати всі контракти понад 2 тис євро.

Пандемія коронавірусу внесла певні зміни у порядок проведення публічних закупівель в країнах ЄС. Так, у березні 2020 р. уряд Угорщини прийняв указ, згідно якого для проведення коронавірусних закупівель замовники повинні запросити не менше трьох учасників подати свої пропозиції. Проте замовники можуть також укласти контракт безпосередньо з одним постачальником, якщо терміновість або причина цього є виправданими. У Чехії

затвердили поправку до Закону про публічні закупівлі, які можуть здійснюватися за прискореною процедурою, за прямим укладенням договорів.

Досить ефективно впливають на здійснення публічних закупівель в країнах ЄС спеціально створені централізовані закупівельні організації (ЦЗО), які створені у більшості держав Європейського Союзу. У країнах ЄС вони можуть функціонувати на різних рівнях управління: на національному, регіональному, місцевому. Однією з фінансових переваг створення ЦЗО є зменшення витрат як державного сектору, так і бізнесу на проведення власне закупівель, які характеризуються меншою кількістю процедур і меншою кількістю залучених людей, значною економією часу на їх проведення. Зокрема, в Угорщині установи центрального рівня зобов'язані законом здійснювати закупівлі через ЦЗО, тоді як для решти учасників така процедура не є обов'язковою.

Значний позитивний досвід у здійсненні та регулюванні публічних закупівель серед країн Вишеградської групи нагромаджено в Польщі. Її досвід рекомендується до вивчення всім майбутнім кандидатам до вступу в ЄС. З травня 2004 року, коли Польща вступила до ЄС, порядок здійснення закупівель став регулюватися Законом Польщі «Про публічні закупівлі», який був адаптований до відповідних директив ЄС щодо державних закупівель. Польською особливістю є обов'язкове застосування нецінових критеріїв оцінки при проведенні процедури відкритих торгів. Вага цінового критерію у цьому випадку не повинна перевищувати 60 відсотків. На думку польських фахівців така практика дає можливість акцентувати більшу увагу на якісних характеристиках предмета закупівлі (зокрема, на екологічних критеріях).

У Польщі контрольні функції щодо публічних закупівель мають декілька структур, щоб не допустити неефективного витрачання бюджетних коштів, зокрема, й з бюджету ЄС. Насамперед такий контроль здійснює Агентство публічних замовлень, що має статус окремого центрального органу виконавчої влади, робота якого координується Міністерством економіки. Цей контроль Агентством здійснюється кількома шляхами: проведення планових та позапланових документальних перевірок закупівель; за зверненням державних органів, громадських організацій та громадян; аналізу інформації розміщеної в бюлетені закупівель.

За результатами перевірки Агентство публічних замовлень готує: рекомендації щодо усунення порушень (якщо порушення не критичні та виявлені на стадії, яка допускає можливість усунення); рекомендації щодо відміни процедури, у разі якщо порушення є серйозними та не можуть бути усунуті; звернення до Апеляційної палати оскаржень щодо анулювання результатів процедури закупівлі; рішення про накладення штрафу на замовника. Остаточне рішення за результатами перевірки у разі незгоди замовника з висновком Агентства приймає Апеляційна палата оскаржень.

Законодавством Польщі передбачена плата за подання скарги, а саме: при допорогових закупівлях: для товарів, послуг – еквівалент 1750 євро; для робіт – еквівалент 2 330 євро. При вище порогових закупівлях плата складає: для товарів, послуг – еквівалент 3 500 євро; для робіт – еквівалент 4 670 євро.

Процедура закупівлі у разі подання скарги автоматично не призупиняється, але до прийняття органом оскарження рішення по суті не можна укласти договір. Розгляд скарги триває протягом 15 календарних днів. У разі відкликання скарги до винесення рішення по суті учаснику повертається 90 % коштів плати за неї.

До органу контролю за публічними закупівлями також відноситься й Відомство захисту конкуренції та прав споживачів, яке проводить розслідування щодо наявності змов на тендерах. Згідно з польським кримінальним законодавством тендерна змова є злочином, за який передбачена відповідальність до 3 років позбавлення волі. За ненадання інформації до Відомства на його запит та інші порушення, встановлені законодавством, стягується штраф в достатньо великих розмірах (до 50 млн. євро).

Ольга Кириленко

д-р екон. наук, професор

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТІВ УЧАСТІ

Однією з форм залучення громадян у бюджетний процес на місцевому рівні, а, саме, визначення напрямків використання коштів місцевого бюджету відповідно до потреб громади, є «партисипаторне бюджетування», яке реалізується шляхом складання бюджетів участі. Бюджет участі, або громадський бюджет – це всесвітньо визнаний ефективний інструмент учасницького врядування; формується у видатковій частині бюджету; включає видатки, які спрямовуються на фінансування проєктів, що запропоновані членами територіальної громади. Як правило, для бюджету участі виділяється до 1% запланованих бюджетних видатків.

Багаторічний зарубіжний досвід формування бюджетів участі підтвердив позитивні ефекти, спричинені використанням цього інструменту, які полягають у кращому задоволенні потреб громади, налагодженні більш тісних зв'язків населення і органів влади, забезпеченню більшої прозорості у використанні публічних коштів, зміцненні довіри до місцевої влади, розвитку форм громадської участі у бюджетному процесі.

В Україні складання бюджетів участі набуло поширення лише з 2015 року, головним чином в обласних центрах. Проте, навіть такий нетривалий досвід учасницького бюджетування продемонстрував як громадянам, так і представникам місцевої влади очевидні позитивні наслідки. Чи не найголовнішим позитивним ефектом складання бюджетів участі є посилення громадської активності, зміцнення взаємодії членів територіальних громад і органів місцевого самоврядування, зростання рівня розуміння громадянами існуючих місцевих проблем та залучення до їхнього вирішення. Слід зазначити, що відбувається урізноманітнення форм громадської участі та інструментів, які